

YTTRANDE
Fi2021/03461

Finansdepartementet
fi.remissvar@gov.se
Kopia: frida.niklasson@gov.se

Yttrande över En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (Ds 2021:31)

Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) är en branschorganisation för företag inom säkerhets- och försvarsområdet med verksamhet i Sverige. Föreningen uppskattar möjligheten att yttra sig över promemorian En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling (Ds2021:31).

SOFF:s medlemsföretag svarar för att upprätthålla och utveckla en säkerhets- och försvarsteknisk bas som kan stödja utvecklingen av totalförsvarets operativa förmåga och bidra till att upprätthålla nationell säkerhet, integritet och självständighet.

Välkommet att upphandling används strategiskt

SOFF är i grunden positiv till promemorians förslag att samhällets offentliga upphandlingar utöver att kostnadseffektivt tillgodose det upphandlade primärbehovet, även utnyttjas som ett strategiskt verktyg för att uppnå samhällets övergripande målsättningar. Sedan tidigare har den nationella upphandlingsstrategin fastställt inriktningsmål i syfte att använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för en önskad samhällsutveckling.

Tillsammans med den nationella upphandlingsstrategins inriktningsmål om miljöhänsyn och socialt hållbart samhälle och de i promemorian adresserade samhällsintressena kommer följande områden lyftas fram som särskilt beaktningvärda vid offentlig upphandling; klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg, sociala och arbetsrättsliga aspekter samt socialt och hållbart samhälle. SOFF anser att detta sätt att använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg är en effektiv och eftersträvningsvärd metod för att adressera viktiga samhällsutmaningar.

Samhällets säkerhet ett strategiskt mål?

SOFF noterar att tillförande av bivillkor i en upphandling riskerar att försvåra och fördyra upphandlingen och att en avvägning måste göras med avseende på den totala samhällsnyttan i relation till effektivt utnyttjande av skattemedel. Mot bakgrund av detta anser vi att principen med bivillkor måste användas med eftertanke och främst användas för att bidra till att lösa samhällets mest prioriterade målsättningar och utmaningar.

Utan att rangordna syftena med de bivillkor som blir innebörden av promemorians förslag eller de redan befintliga inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin, måste vi ändå framföra det orimliga i att samhällets säkerhetsintressen, idag fastställda i den nationella säkerhetsstrategin, inte finns med som ett bivillkor/inriktningsmål vid offentlig upphandling.

Den nationella säkerhetsstrategin fastslår: "Sveriges frihet, fred och säkerhet ska värnas. Det finns ingen viktigare uppgift för staten än denna". Den fastställer vidare att: "Målen för vår säkerhet är att värna befolkningens liv och hälsa, liksom samhällets funktionalitet, samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter".¹

Vi stödjer behovet av att beakta t.ex. klimat, miljö och hälsa vid offentlig upphandling. Men i perspektivet av den nationella säkerhetsstrategin och det försämrade geopolitiska säkerhetsläget, som lett fram till en beslutad återuppbyggnad av ett starkt totalförsvaret, framstår det samtidigt orimligt att inte inkludera samhällets säkerhet som ett strategiskt mål vid offentlig upphandling.

Den beslutade återuppbyggnaden av totalförsvaret innebär här att det ställs större krav på att statliga myndigheter, regioner och kommuner säkerställer tillgången av totalförsvarsviktiga varor och tjänster inför och vid kris eller krig. SOFF noterar i våra kontakter med upphandlande organisationer att det saknas en tydlig inriktning mot att beakta samhällets säkerhet vid offentlig upphandling. Detta trots att statliga myndigheter och annan offentlig verksamhet redan idag har ett ansvar att beakta totalförsvarets behov² i sin verksamhet. Upphandlingsmyndighetens bedömning av nuläget visar vidare att det behövs "en mycket stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för

---

¹ Nationella säkerhetsstrategin, sid 6
<https://www.regeringen.se/48db21/globalassets/regeringen/block/aktualitetsblock/statsradsberedning/nationell-sakerhetsstrategi.pdf?#page=6>

² Se ex §4 i förordning 2015:1053 om totalförsvaret och höjd beredskap, "Varje myndighet ska i sin verksamhet beakta totalförsvarets behov." https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20151053-om-totalforsvar-och-hojd_sfs-2015-1053

att de skall tillvarata möjligheterna som finns för att bidra till en god beredskap för offentliga inköp i krissituationer”.

Då andra inriktningsmål lyfts fram genom den nationella upphandlingsstrategin och genom promemorians föreslagna lagstiftning anser SOFF att det även krävs att samhällets säkerhet och totalförsvarets behov förklaras som ett strategiskt inriktningsmål vid offentlig upphandling.

Behov av övergripande vägledning för tillämpning

I promemorian föreslås att upphandlande myndigheter och enheter skall besluta om riktlinjer om hur de föreslagna samhällsintressena skall beaktas inom sitt område. SOFF anser att det för vissa övergripande frågor behövs en styrande vägledning hur de föreslagna lagarna skall tillämpas.

På sidan 46 framgår bl.a. att ”Med sociala- och arbetsrättsliga aspekter avses bl.a. jämställdhet, tillgänglighet, skäliga arbetsvillkor och mänskliga rättigheter.” Det exemplifieras med funktionsförmåga och skäliga arbetsvillkor. Här är det viktigt att det tydligt framgår vad som avses och omfattas. Mänskliga rättigheter är ett folkrättsligt begrepp som, för att effektivt utgöra villkor, behöver vara klart och tydligt formulerat och kunna tolkas i förutsägbara och öppna krav och kriterier. Detta visar på behovet av vägledning vid tillämpning.

Här måste vi också varna för att den definition som återfinns genom ”Eco-label” skapar en komplexitet i upphandling då en långt driven tolkning av klassificering av försvars- och säkerhetsföretag skulle kunna medföra att dessa, oavsett deras agerande och legitimitet, anses som icke hållbara. Enlig vår uppfattning motsäger detta statens uttalade önskan att skapa ett säkert samhälle och starkt totalförsvaret i samverkan med näringslivet. Även här behövs tydliga och övergripande riktlinjer för att undvika enskilda icke önskade tolkningar.

SOFF anser vidare att det bör klargöras att enbart faktorer direkt kopplade till den aktuella upphandlingen skall beaktas vid utvärdering av anbud. Att kravställa andra kringliggande förhållanden torde inte vara förenligt med upphandlingslagarnas krav på proportionalitet i kravställning. Även här ser vi behov av en övergripande vägledning som förtydligar att tilldelningskriterier måste ha anknytning till det som upphandlas och att denna princip inte påverkas av de föreslagna kraven att beakta samhällsintressen vid upphandling.

SOFF
Säkerhets- och
försvarsföretagen

SOFF inser komplexiteten i frågan om samhällets säkerhet som inriktningsmål i upphandlingar. SOFF är också väl medvetna om att utvecklingen av både totalförsvaret och krisberedskapen pågår i skrivande stund, där näringslivets engagemang och roll ingår som en komponent. SOFF ser därför fram emot att inom ramen för denna utveckling, genom samtal och samarbeten, bidra både *mer generellt* till att näringslivets samlade förmågor kommer Sveriges säkerhet och beredskap till nytta, men även *mer specifikt* att understödja en process där upphandlingar i ökad utsträckning beaktar samhällets säkerhet.

Stockholm 2022-01-30

För föreningen,

Robert Limmergård